

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ярош Ю. В., студентка

*Науковий керівник: Овчарова Н. В., к. е. н., ст. викладач
Навчально-науковий інститут бізнес технологій «УАБС»
Сумського державного університету*

Основні засоби займають вагому частку в загальній сумі активів підприємства, являються одним з найважливіших об'єктів обліку, що потребують постійного контролю щодо питань організації аналітичного, синтетичного обліку та звітності, визначення амортизаційних витрат, проведення ремонту/модернізації та збереження власних і орендованих об'єктів в цілому. Адже від рівня організації внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві залежить ефективність організації робочого процесу та випуск готової продукції.

Необхідність посилення внутрішнього контролю за основними засобами обумовлена недостовірністю інформації щодо вартості об'єктів, що підлягають амортизації, неякісною оцінкою об'єктів, безгосподарністю, ймовірністю зацікавленості підприємства в завищенні вартості об'єктів та шахрайство.

Відповідно основними завданнями внутрішнього контролю основних засобів є: визначення сум матеріальних збитків від недостач і крадіжок основних засобів; оцінка доцільності придбання основних засобів; установлення правильності застосування норм експлуатації основних засобів, дотримання законності та документальної обґрунтованості операцій пов'язаних з рухом основних засобів та використання методів обліку; достовірність методики визначення їх амортизації та визначення збитків від зменшення корисності основного засобу [1].

Внутрішній контроль повинен здійснюватися безперервно. Проте, окремі контрольні заходи можуть проводитися в залежності від виникнення такої необхідності. Керівництво підприємства самостійно встановлює склад, терміни і періодичність процедур щодо контролю. Головний принцип організації внутрішнього контролю – доцільність та економічність. Усі документи внутрішнього контролю мають абсолютно конфіденційний характер. Внутрішній контроль розподіляється на попередній, поточний і наступний [2].

До основних джерел інформації для проведення внутрішнього контролю основних засобів є: інформація за договорами купівлі-

продажу об'єктів, договорами на капітальне будівництво, технічними паспортами, розрахунками кошторисами, актами прийому-передачі, актами на списання, картками (відомостями) інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації; записи в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», Журнал 4, відомості аналітичного обліку № 4.1, 4.2, 4.3; Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2); Звіт про власний капітал (ф. № 4); Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5) [3].

При внутрішньому контролі об'єктів основних засобів доцільно зробити розрахунки показників, що характеризують використання основних засобів, показники, що відображають ступінь використання основних засобів та показники, що характеризують права на основні засоби (що належать на праві власності, в тому числі здані в оренду, передані у безоплатне користування і ін.).

Внутрішній контроль забезпечує зворотній зв'язок між суб'єктом та об'єктом управління щодо оцінки ефективності прийнятих управлінських рішень. Найвагомим результатом зворотного зв'язку є надання суб'єкту управління об'єктивної, неупередженої, логічно виваженої інформації щодо реалізації прийнятих управлінських рішень та їх ефективності на рівні окремих структурних підрозділів системи. Зворотний зв'язок завдяки функціонуванню підрозділів внутрішнього контролю дає змогу уявити стан усієї системи в цілому, а не окремих її елементів, оскільки функціонально внутрішній контроль одночасно відслідковує елементи системи з різних кутів зору і розглядає кожен елемент не як відокремлену, обособлену частину, а як частину цілого. А це вже зовсім інший якісний рівень оцінки роботи системи [4].

Ефективність внутрішнього контролю забезпечується завдяки поєднанню різних методів, способів і прийомів. Під час здійснення внутрішнього контролю основних засобів суб'єктами контролю застосовуються три групи методів і прийомів контролю, а саме прийоми документального контролю, прийоми фактичного контролю та розрахуноково-аналітичні методи контролю [3]. Більше уваги в господарської діяльності слід приділити і проведенню інвентаризації основних засобів, яка є одним з важливих етапів контролю, оскільки за допомогою інвентаризації контролюється робота матеріально відповідальних осіб за збереженням інвентарних об'єктів.

Внутрішній контроль відрізняється від зовнішнього своєю звітністю, внутрішня звітність надається тільки для керівництва підприємства, зовнішня інвесторам чи підприємствам-замовникам.

Недоліки внутрішнього контролю мають місце, коли операційна результативність контролю не дозволяє керівництву або працівникам при звичайному виконанні ними обов'язків на постійній основі виявляти шахрайство пов'язане з основними засобами бо запобігати викривленню звітності щодо прийняття/вибуття основних засобів, щодо амортизації та ін. Під значними недоліками прийнято розуміти такі недоліки контролю, що негативно впливають на здатність підприємства випускати своєчасну та достовірну звітність відповідно до вимог.

Таким чином, підприємства, які мають у своєму використанні основні засоби, необхідно не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно їх використовувати, здійснювати контроль за їх використанням.

Підсумовуючим заходом внутрішнього контролю на будь якому підприємстві має бути здійснення контролю за виконанням прийомів контролю, розрахунок їх дієвості та ефективності, аналіз результативності вжитих заходів щодо здійснення контролю за основними засобами.

До методів підвищення ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів на сучасних підприємствах найбільш доцільними та дієвими є методи розподілу повноважень і відповідальності між працівниками з обов'язковим зазначенням повноважень у посадових інструкціях, перегляд облікової політики підприємства у частині обліку основних засобів, дотримання основних етапів здійснення контролю основних засобів, діагностика і прогнозування проблем.

Література.

1. Гуцаленко Л. В. Організація контролю основних засобів, довгострокових біологічних та нематеріальних активів [Електронний ресурс] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/1088081661830/ekonomika/organizatsiya_kontrolyu_osnovnih_zasobiv_dovgostrokovih_biologichnih_nematerialnih_aktiviv.

2. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] /

В. М. Яценко, Н. О. Пронь – Режим доступу до ресурсу: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/viewFile/88268/84117>.

3. Бондаренко Н. М. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення [Електронний ресурс] / Н. М. Бондаренко, Ю. К. Шачаніна. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/3/30.pdf.

4. Ратушенко О. І. Контроль за використанням основних засобів [Електронний ресурс] / О. І. Ратушенко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.sworld.com.ua/konferu5/46.pdf>.

FEATURES OF INTRODUCTION OF BUDGETING AT ENTERPRISES OF ROAD ECONOMY

*Yuvzhenko N. N., PhD student of department of finance
Supervisor: Lyuty I., Doctor of Economic Sciences, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The level of development and the technical condition of the road network is a direct indicator of the country's economic growth, aimed at the efficient combination of all sectors of the national economy, both at the state level and at the level of its individual regions. The transport infrastructure of Ukraine in recent times is characterized by the lack of a systematic approach to solving transport and road issues, such as insufficient financing of construction and maintenance of highways at the expense of budgetary funds, low road safety, imperfection of the normative and legislative framework in the field of road construction, the need in updating the production base of motor transport and organizations and enterprises of the road economy, etc.

The establishment and implementation of a system of budgeting at road enterprises is a complex administrative task, since it involves a serious restructuring of well-established business processes and participation in this process of many employees of different specializations and their effective interaction.

There are different approaches to the definition of the essence of budgeting, as follows: Shchyborsh K. [4], considers budgeting as a technology of financial planning; Karminsky A. [2], as a process of drafting budgets of enterprises; Nemirovsky I. [3], Starozhukova I., note that budgeting is an integral part of the management system; according to Savchuk V., Golov S. [1], budgeting - the planning process.